

کاشت، داشت و برداشت کلزا

Cultivation of Canola

**مرحله
آماده‌سازی
و کاشت**

کلزا از لحاظ تولید، دومین گیاه دانه روغنی بعد از سویا می‌باشد. از آنجایی که جزء گیاهان دانه‌ریز است، باید در آماده سازی زمین موردنیاز برای کاشت، جهت سبز شدن یکنواخت و تراکم مناسب بوته در هکتار بسیار دقت کرد. پس از برداشت محصول قبلی بهتر است که زمین را آبیاری کرده و پس از رشد علف‌های هرز با گاو آهن شخم زد. از دیسک و کولتیواتور جهت صاف کردن زمین استفاده می‌شود.

کودهای فسفره و پتاسه، باید قبل از کشت به صورت یکنواخت در خاک پخش شود. کاشت با ردیف کارهای دانه ریز انجام می‌شود. عمق مناسب برای کاشت، به دلیل ریز بودن بذر کلزا، در حدود ۲-۱ سانتی متر است، هر چند در عمق‌های پایین‌تر نیز قادر به جوانه زنی هستند، ولی در عمق‌های پایین‌تر از ۵ سانتی‌متر جوانه‌زنی به تأخیر افتاده، بنیه بذر ضعیف شده و عملکرد به شدت کاهش می‌یابد.

کلزا از گیاهانی است که عملکرد دانه در آن به مقدار زیادی به تاریخ کشت آن بستگی دارد. به‌طور کلی در مناطق سرد و معتدل سرد، از ۱۰ شهریور تا ۱۰ مهر، در مناطق گرم و مرطوب، از ۱۰ مهرماه تا ۱۰ آبان ماه و در مناطق گرم و خشک، از ۱۰ مهرماه تا اواسط آبان ماه زمان مناسب کاشت است.

برخی از ارقام مناسب بر اساس اقلیم کشور ایران:
مناطق گرم و مرطوب (سواحل خزر): آرام، صفار، دلگان، ظفر و RGS003. مهتاب و زمان اقلیم گرم و خشک: آسا، روشنا، صفار، دلگان، ظفر، RGS003 اقلیم معتدل سرد: اوپرا، اکاپی، نیما، نفیس، نیلوفر و SLM046 اقلیم سرد: احمدی، اکاپی، طلائی، اوپرا، لیکورد، نیما، نفیس، نیلوفر و SLM046

**مرحله
داشت**

علف‌های هرز با توجه به خسارت مستقیم روی عملکرد دانه و تأثیر نامطلوب آنها بر کیفیت روغن دانه باید کنترل گردند. رعایت تناوب زراعی به خصوص با غلات بهترین روش کنترل علف‌های هرز است. علف هرز گل جالیز اخیرا در برخی مناطق گلستان، کرمانشاه و خوزستان گسترش زیادی پیدا کرده است که جمع آوری بقایا، شخم عمیق، رعایت تناوب، شعله افکنی در مزارع با آلودگی زیاد و کشت برنج در اراضی، از جمله راهکارهای کنترل این علف هرز می‌باشد.

آبیاری در این گیاه شبیه گیاه گندم می‌باشد و بر اساس شرایط خاک، نوع وارپته و مدیریت زراعی بین ۴۰۰ تا ۵۰۰ میلی‌متر است. حساس‌ترین مرحله رشد و نموی کلزا به آبیاری مرحله گلدهی و شروع مرحله رشد خورجین‌ها می‌باشد که بایستی دوره آبیاری را نسبت به قبل کوتاه و مقدار آب مصرفی را بیشتر در نظر گرفت. انجام سه نوبت آبیاری در مراحل گلدهی، خورجین دهی و پرشدن دانه ضروری است.

کلزا در مقایسه با بسیاری از گیاهان، برای دستیابی به عملکرد بالا، به مواد غذایی و کودی بیشتری نیاز دارد. نیاز کودی نیتروژن بر اساس شرایط خاک بین ۵۰ تا ۲۴۰ کیلوگرم در هکتار متغیر است که می‌توان به صورت سرک و در سه مرحله (پایه، ابتدای ساقه رفتن و قبل از مرحله گلدهی) استفاده کرد. کود فسفر را نیز با توجه به آزمایش خاک و قبل از کشت به خاک اضافه می‌کنند.

**مرحله
برداشت**

وقتی ۸۵ تا ۹۰ درصد دانه‌های خورجین ساقه اصلی و شاخه‌های اولیه کلزا به رنگ قهوه‌ای روشن و یا تیره متمایل شدند می‌توان برداشت مستقیم انجام می‌گیرد. در این زمان رطوبت دانه در حدود ۱۲ درصد می‌باشد. محصول را می‌توان به وسیله کمباین برداشت نمود و باید حتماً تنظیمات دستگاه، برای به حداقل رساندن ریزش دانه بررسی شود.

زمان برداشت غیرمستقیم کلزا وقتی است که ۴۰ تا ۵۰ درصد خورجین‌های ساقه اصلی تغییر رنگ داده باشند و رطوبت دانه‌ها به ۲۵ درصد رسیده باشند که در این روش، باید بوته‌ها به مدت ۳ تا ۷ روز در شرایط مزرعه و در معرض آفتاب قرار گیرند.

روغن دانه کلزا حاوی ۳۸-۴۵ درصد روغن و کنجاله آن نیز حاوی ۳۶-۴۰ درصد پروتئین است.

برای انبار کردن، ابتدا باید تا حد ممکن بذور از بقایا و مواد خارجی تمیز گردد، زیرا این مواد سبب کاهش کیفی روغن خواهد شد. زمانی که رطوبت محصول ۹ تا ۱۰ درصد و دمای انبار ۲۸-۲۷ درجه سانتی‌گراد باشد، شرایط انبارداری مناسب است. کیسه گیری، نگهداری و حتی حمل محموله با رطوبت‌های بالای ۱۱ درصد باعث فساد و از بین رفتن دانه کلزا می‌شود.